

22
147

DEO DUCE
MEDITATIO S. EPISTOLÆ
DOMINICÆ XI.
POST TRINITATIS.

Additis S. Patrum dictis Quæstionumq; aliquot decisione, ad uberiorem textūs cum opus est, explicationem, & Heterodoxorum refutationem.

Q U A M
In Regia Åboënsi Academia.

P R A E S I D E
DN. Å S C H I L L O P E T R Å O, S.S.,
Theolög. Doct: & Episcopo Åboënsi,

*Examini subjicit in Auditorio Majori, horis solitis
Ad diem 6 Maij Anni 1656.*

LAURENTIUS ARVIDI GLAZERUS.
Sudermannia - Svecus.

Lyra in hunc Locum.

Tertia Die: isti tamen dies accipiendi sunt per Synechdochēn: quia prīmus & tertius non fuerunt integrē.

Idem in hunc Locum.

De apparitionibus autem factis mulieribus, non facit Apostolus mentionem: quia inducit apparitiones ad confirmationem fidēi de resurrectione Christi, id ē illas tantum inducit, que facta fuerunt per sonis magis autenticis.

A B O Ä

Excusa à PETRO HANSONIO Acad. Typog.

S.R. M.tis Rerumq; Svecicarum summo viro prudentiss.

Illustrissimo ac Generosissime DOMINO

DN. E R I C O Von - der - Linde.

Libero Baroni de Lindeborgh/ Domino de Malmvyl
& Lindöö &c. Districtus Aboënsis, Biörneburgensis
& Alandensis Dynastæ gravissimo optimeq; constituto,

Musarum Patrono ut summo ac benignissimo,
ita Domino suo gratiosissimo.

Nobilissimo, Spectatissimis multoq; rerum usu præstantissimis præ-
dentissimis Viris ac Dominis,

DN. JACOBO AND: Ghilenstake/
Hæreditario in Kawatula &c. vestigium Germanorum
Aboæ præfecto solertissimo, fautori ac benefactori suo æter-
num devenerando.

DN. HENDRICO Berskram/ Illustriss. & Gene-
rosiss. Comitis Do. Arvidi Wittenbergs in Rymitto, redditū præ-
fecto attentissimo, itidē fautori suo sumo studio prosequedo.

DN. JACOBO NICOLAI Legionis pedestris Lo-
gistæ expeditiss: Promotori ac Evergetæ plurimū honorando

DN. ANDREÆ GUSTAVI Brant/ Telonij Majoris,
Logistæ quod Aboæ est, perquam fideli,

DN. PETRO LAUR: Oman/ Generosissimi Domini Gu-
stavi Horns de Kankas Rationario maximè industrio, ma-
gnuoq; amore prosequendo, colendo,

Dñs Mecanatibus Promoteribus ac benefactoribus suis singulari ani-
mi affectu etatem prosequendis, Sacram hanc Meditationem in
debita observantia Symbolum & grata mentis tñm pñgior
devotè consecrat & offert,

Laurentius A. Glazier.

MEDITATIO S. EPISTOLÆ DOMINICÆ XI. POST TRINITATIS.

In Sancta & summa laudanda Trinitatis, Patris, Filii & Spiritus
Sancti nomine.

Næternum, Domine, verbum tuum permanet in cœlo. In generatione & generationem veritas tua: fundasti terram & permanet. Ordinatione tua perseverat dies: Quoniam omnia serviunt tibi. Nisi quod lex tua, meditatio mea est: tunc forte perirem in humilitate mea, in æternum non obliviscar justificationes tuas, quia in ipsis vivificasti me. Tuus sum ego, salvum me fac: quoniam justificationes tuas exquisivi. Me expectaverunt peccatores, ut perderent me, testimonia tua intellexi. Omnis consummationis vidi finem: lætum mandatum tuum nimis. Psal. 119, v. 89: & ad v. 97. Magnoperè Psalmista extollit & commendat vim & efficaciam verbi Dei, quod iude senserit insignem consolationem & recreationem in sua miseria. Addit etiam se nunquam potuisse extricare ex illa sua miseria, sed pereundum ei fuisse, sine verbo Dei, si mansisset. Votum fecit etiam se nunquam velle oblivisci præceptorum, Dei, siquidem Deus illum hisce recusat & reficiat. Orat etiam ut

habeat auxilium a Deo, ideo praesertim, quod sit Dei proprius, vult solum Deum agnoscere suum Dominum, quem ex toto corde, anima & omnibus viribus reverenter colit & veneratur. Deniq; & ideo sperat Deum fore suum auxiliatorem, quod David querat pracepta Dei, nec sinat se inde abstrahi ab impijs, minis vel interminationibus; Student illi quidem impij perdere Davidem, Sed neq; sic David deterretur ab observatione praceptorum Dei. In fine horum verborum, egregiam & verissimam addit conditionem verbi Dei, quod licet omnia finem habent, Dei tamen praceptum sit perseverans & firmum, nunquam deprehenditur fallax vel mendax. Unde visimus, quanta verbi Dei utilitas & dignitas, quanti etiam faciendum. De hoc etiam textus modo explicandus agit.

Oremus Deum ut hanc Epistolam ita meditari queamus ut cedat in nominis divini gloriam, nobis in augmentum & incrementum doctrinae & bonorum operum, in spem & fiduciam, & tandem in aeternam beatitudinem. Dicamus igitur: Pater noster &c.

TEXTUS i. Cor. 15. v. i. ad v. ii.

Notum autem vobis facio, fratres, Evangelium quod evangelizavi vobis, quod & accepistis, in quo & statis: Per quod & salutem consequimini, quo pacto annunciarum vobis, si tenetis: nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis, quod & acceperam: quod Christus mortuus fuerit pro peccatis nostris, secundum Scripturas: Et quod sepultus sit, & quod resurrexit tertio die, Secundum Scripturas: Et quod visus sit Cepha, deinde duodecim illis. Postea visus est plus quam quinque gentis

gentis fratribus simul, ex quibus plures manent ad hunc
usq; diem, quidam autem s̄obdormierunt. Deinde Iesus
est Jacobo: post Apostolis omnibus. Postremo verò omni
um velut abortivo, visus est mihi. Ego n. sum minimus
Apostolorum, qui non sum idoneus ut dicar Apostolus,
propterea quod persequutus sum Ecclesiam Dei. Sed gratia
Dei id, quod sum; Et gratia ejus qua profecta est in me,
non fuit inanis, sed copiosius quam illi omnes laboravi:
non ego tamen, sed gratia Dei quae mihi adest.

AD' mentem revocat Apostolus Corinthijs præ-
dicatum a se apud eos Evangelium, & ab eis suscepitum,
quod etiamnum firmiter servant, in quo etiam salvos fu-
turos eos esse non dubitat. Ita v. sermonem suum insti-
tuit Apostolus, ut se dubium ostendat, anne ita firmiter
retinuerint Evangelium ut decet, anne fortassis per dece-
ptionem diaboli & falsos subintrantes fratres, ab eo sedu-
cti sint, & ita illi frustra crediderunt hujus Evangelij præ-
dicationi. Deinde partem concionum suarum præci-
puam citat & in medium producit, vñ: Christus mortuus
propter nostra peccata, secundum Scripturam, sepultus
& tertia die resurrexit. Postea Apostolus hunc articulum
de resurrectione Christi asserit & probat, etiam ostendit
hoc esse verum ex manifestationibus Christi. Quod visus
Petro, postea a diversis, & tandem ab ipso Paulo visus; in-
dignum v. se ait hac manifestatione, quod sit vilissimus
Apostolorum, non dignus nomine Apostoli, quia perle-
cutus sit Ecclesiam Dei, nec negat tamen se aliquid esse;
Sed ex mera Dei gratia, quam dicit haud frustaneam
fuisse in se.

Admonemur tertij præcepti, ut attendamus verbo Dei, in eo firmi & immobiles consistamus, nec in vanum & frustra illud accipiamus. Confirmatur fides nostra de Christi resurrectione aliquo testimonij, Scripturâ & manifestationibus. Excitamur ad orandum: Sanctificetur nomen tuum. adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua &c.

P A R T E S:

1. *De examine Corinthiorum in doctrina Christianæ.*
2. *De assertione & probatione articuli de resurrectione Christi.*

Atq; hæ sunt istæ partes quas hac vice breviter & simpliciter tractare constituimus: Omnipotens & aeternus Deus, pater noster cœlestis dilectissimus nobis omnibus benedicat, cunctaq; utiliter & fructuosè cedere faciat.

P A R S P R I M A

In qua meditamur:

I. Nomen Christianæ doctrinæ.

Nominat Apostolus doctrinam christianam, quam proposuerat eis, Evangelium. In mentem, inquit, vobis revoco Evangelium, quod vobis annunciaui, quod vos suscepistis, in quo persistitis, per quod etiam Salvati evaditis, quod vos hoc percepitis utiliter ne an frustra? Prædicaverat Apostolus Corinthijs Evangelium, Corinthum veniens Athenis aliquo tempore, omni Sabbatho quo illic fuit. Act. 18, v. 1, 2, seq. ad 12. ubi adversarios habuit Judgeos. Sed confortatus a Deo ne desisteret concionari, pollicetur se Deus ei ad futurum in omnibus, Persecutionem contra eum movent Judæi, sed nihil efficiunt.

ciunt. Significat a. hoc loco vox Evangelij utrumq; dei verbum & legem & Evangelium speciem tenus dictum, quantum tantum promissionem gratiae adfert propter Christum, remissionem omnium peccatorum propter Christi satis factionem.

L. C. Doctrina christiana verè savissima est, & jucundissima doctrina. Lex quidem dura est contra peccatores proclamans in eos aeternam maledictionem & poenas, ideoq; ea ratione non est jucunda, sed quia est poedagogus ad Christum, ut Apostolus loquitur Gal. 3. & postquam docuit quæ facienda, & homo deprehendit suam in firmitatem, audit Christum vocare ad se omnes, quibus lex nullam salutem pollicetur Matth. 11. Venite, inquit Christus, ad me omnes qui laboratis & onerati estis ego reficiam vos. Evangelium dicit: Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat sed habeat vitam aeternam. Joh. 3. inde Psalmista commendat Jerusolymam quod egregia in ea praedicentur. Laetatus sum inquit Psalmista, Psal. 122. v. 1. seq. ad finem. Idem ferè canit Psal. 84. v. 1. seq. ad 10.

II. Officij Apostolici descriptionem. 1. Est annunciare Evangelium sive omne consilium dei de hominis aeterna salute, ut Apostolus vocat doctrinam Salutis, dei consilium Act. 20. Quam v. fideliter illud proposuerit Corinthijs, supra ostendimus ex Act. 18. Ubi dicitur a S. Luca, quod etiam magno in periculo versatus sit propter hanc doctrinam Christianam, quam judgei acriter infestabant. 2. Revocare auditoribus in mentem & memoria, illis refricare, data occasione, ne effluant quæ dicta sunt. Est n. memoria hominis valde labilis, præsestim rerum spiritualium. Sicut n. illa difficulter percepit, sic illa difficulter quoq;

quoq; in memoria sua retinet. Non ergo tæduit aposto-
lum talia scientem inculcare ipsis, quæ docuit eos, indeq;
dicit: Evangelium quod proposui vobis, in memoriam
revoco. 3. Inquirere an fortassis defecerint ab Evan-
gelio, & jugum Christi dulce & onus leye excusserint, &
laborem Apostoli in propaganda Evangelij doctrina irri-
tum reddiderint, & illi frustra crediderint huic doctrinæ.

L. C. Idem quod Apostolum hic fecisse patet, fa-
ciendum incumbit omnibus verbi dei ministris, ut sedulo
proponant verbum dei, nullam occasionem ejus prædi-
candi intermittent. Quam diligentiam requirit Aposto-
lus, Rom. 12. Studio, inquit, non pigri, ferventes spiritu.
Pertinet etiam ad ministros admonere eos eorum, quæ
didicerunt repeteret prius dicta. Videlur hoc quidem
tædiosum, ita est quoq; ex parte, interim auditoribus fru-
ctuosum. Sic Moses saepius repetit Decalogum in Exodo,
Levitico & alibi, quia homo legem valde segnitèr discit
& difficulter retinet. Quò etiam respiciens deus legem
suam brevissimè decem verbis vel præceptis est comple-
xus Exod. 20. Ea propter etiam in Ecclesijs nostris certi
textus Evangelici & Epistolici ijdem quotannis recurrent
omnibus diebus dominicalibus & Festivalibus. Cathechis-
mus traditur saepius, unde per Dei gratiam, magnum sen-
timus auditorum in via salutis progressum. Et hoc re-
quiritur in dōctore, ut inquirat etiam in profectum audi-
torum & eorum diligentiam. Sunt quidam satis diligen-
tes, volentes libenter discere, sed adeo labiles memoria-
Hic familiariter suggestendum & breviter quod scitu opus,
sunt alii satis pollentes ingenio & memoria, sed supina ne-
gligentia impedit ipsis, facietq; ut maneant ignari & ru-
des & muti quasi pisces, quando interrogantur. Qui-
dam in vita ita exorbitant, ut professionem & nomen
Chri-

Christianismi abjectisse prorsus videantur. Quidam ita
trepidi, ut nihil certi statuant de sua salute. Hi opus ha-
bent eo, qui excitet eos à somno, & veternum eis excu-
tiat, ut dicatur eis: Surgite qui dormitis, ut illuminet vos
Christus. His omnibus si recte fungi velit Ecclesiæ do-
ctor satis habebit, quod agat, ut tempus non aliud permit-
tat, quam hoc studium informandi auditores, unicè cura-
re ac tractare. De quo etiam differit Syrach cap. 39.v.i.
seq. ad 12.

III. Officij auditorum descri-

ptionem. 1. Eorum est, exemplo Corinthiorum,
adesse diligenter annunciationi Evangelii, quemadmodū
de Corinthijs legitur Act. 18. Quod doctores & ceteri qui
Corinthi erant, convenerint ad audiendū Paulū in Syna-
goga per aliquot Sabbathā, postea v. cum obdurati quidā
Iudei prohibuerint Paulū docere in Synagoga, & Paulū do-
ceret in domo cuiusdā civis hominis pii, illuc quoq; conflu-
xus magnus factus. Et multi, inquit S. Lucas, Corinthiorū
crederunt & baptizati sunt. 2. Suscipere Evangelium
& verbum prædicatum, non obdurare corda sua sicut de-
conqueritur de suo populo, quod obduraverint corda sua;
Non esse instar cassis, fenen bonum in se projectum non
excipiens, ideoq; avehitur ab avibus. 3. Stare in Evan-
gelio & doctrina percepta permanere, in illa non declin-
nare ad dextram vel ad sinistram, vel propter res secun-
das, vel propter res adversas. Conqueritur Christus in
parabola de quadruplici semine quod quoddam semen
cecidit in petrosa & exoritur exaruit, quia patum habuit
humoris, quo se tueri potuisset adversus aestum. Con-
queritur quoq; Christus ibidem, quod quoddam semen
cecidit in Spinacum & veprerem, & enascentes Spinæ suf-

focârunt bonum semen. Per Spinas v. intelligit Christus, ut ipse explicat, curas hujus mundi, ejusq; delicias. 4. Operam dare ne resiliant à recto tramite, ne frustra crediderint. Est quidem inanis opera non sine tardiosa recordatione & pænitentia, verum nihil tam male colloca, tum esse potest, quam deficere ab ea fide, quam à Spiritu S. edocti sumus, & aliam falsam & erroneam amplecti.

L. C. Hic vident auditores quid suarum sit partium, quæ quidem facile recenserunt, verum non ita facile servari possunt, ideoq; opera danda, ut hæc prædicta servent. Cum primis v. orandus Deus ut retineat nos in via vera, ut non solum audiamus verbum Dei, sed etiam faciamus illud. Beati n. qui audiunt & custodiunt verbum Dei. Dicamus eum Davide, Psal. 119. v. 45. ad 153.

SECU NDA PAR S.

*Visum in prima parte examen in doctrina Christiana, in
bac altera, ejus doctrinam de Christi resurrectione
videbimus.*

In qua meditamur.

I. Doctrinæ de resurrectione

necessitatē. In principio, inquit, docui vos quod & ip' e accepi, quod Christus mortuus propter peccata nostra juxta Scripturam & quod sepultus & quod resurrexit tertia die secundum Scripturas. Unde manifestum est, cum primis Apostolūm inculcasse suis auditoribus articulum hunc Christianæ doctrinæ de Christi morte & passione pro peccatis nostris, & de ejus resurrectione. Id ipsum etiam faetur Apostolus 1. cor. 2. v. 1. seq. ad 10.

L. C. Purissimum Evangelium est, quod Christus mortuus pro peccatis nostris secundum scripturas, & quod sepul-

sepultus, & resurrexerit tertia die secundum Scripturas⁹. Quam necessaria Christi passio & resurrectio, ostendit Esa: cap. 53, per totum. De hujus doctrinæ vz. de Christi morte, resurrectione &c, sublimitate & dignitate differit Apostolus Philip. 3 v. 7. 13. Otandus Deus intimè, ut gratiam nobis, in omnibus temptationibus propter peccata nostra, largiatur, passionis Christi cum fiducia recordandi; Ita ut queamus dicere cum S. Bernardo: Turbabor sed non perturbabor, quoniam vulnerum Christi recordabor. Ut certò credamus: Sangvis Jesu Christi emundat nos ab omni peccato. Ecce agnus Dei qui tollit peccata mundi; docet id Apostolus Rom. 3, v. 21. seq: ad 27. Act. 20. v. 28.

II. Passionis & mortis Christi;

nec non ejus sepulturæ & resurrectionis in V.ri T.to prædictionem. Christus, inquit Apostolus, mortuus est, pro peccatis nostris juxta Scripturas, & sepultus & resurrexit tertia die secundum Scripturas. Variis enim modis mors, sepultura, & resurrectio Christi in V.ri T.to præfigurata, & verbis etiam proposita fuit. Mors Christi per varia sacrificia, quæ mactabantur & offerebantur, sepultura per Jonam devoratum à pisce, Christi resurrectio per erectionem Serpentis in deserto. Alias etiam conciones extant de Christi morte & passione, mox in omnium primo Evangelio: Semen mulieris conteret caput Serpentis, & tu mordebis calcaneum ejus. Gen. 3. De ejus sepultura & resurrectione nec non passione, omnium clarissimè Esa. 53. v. 1. seq. ad finem capititis⁹.

L. C. Quis usus V. Testamenti? apparent, vz. eximus & permagnus in Ecclesia Dei, ut inde afferatur testimonium pro confirmatione articulorum fidei, quoties libet,

bet bonus pater familias, inquit Christus, profert vetera & nova. Errant itaq; illi, qui existimant V. T. saltēm contineare res præteritas, & quæ nihil ad nos: Sed secus se rem habere, docet etiam Christus, Joh. 5. dicens: Scrutamini Scripturas; Jam tunc temporis V. Testamenti Scripturæ fuerunt. Et quoties Evangelistæ & Apostoli allegant & citant ad doctrinæ suæ confirmationem, & in signum harmoniz & consensus doctrinæ suæ, cum V. T. Ecclesiæ doctrina. Quare merito Deo gratias agamus pro horum Sacrorum librorum copia V. & N. Testamenti, cernui preceperit, ut tanto bono & animarum savissimo pabulo, nos & posteri nostri, usq; ad hujus mundi finem, constanter & incessanter perfruamur. Hac beant alij oleum, vinum & triticum nos modico nostro contenti, pro summis divitijs repuantes verbum Dei & sacra Biblia, in quibus illud comprehensum reperimus, ita experiemur illud Davidis Psal. 19. v. 8. 9. 10. 11. 12. 13.

III. Resurrectionis Christi

probationem, Dixit Apostolus Christum mortuum pro peccatis nostris secundum scripturas, sepultum quoq; & tertia die resurrexisse juxta scripturas. Præmisso hoc scripturæ testimonio de Christi resurrectione ex mortuis; addit Apostolus præterea manifestationes Christi & apparitiones varias, post ejus resurrectionem, ut omnne dubium tolleretur de ejus resurrectione; Siquidem valde difficulter etiam Christi discipuli credebant Christum resurrectum ex mortuis. Et Thomas negavit se ulli modo crediturum Christum resurrexisse, nisi vidisset vestigia clavorum in manibus, & misisset digitum in vestigia clavorum, & misisset manum suam in latus ejus. Cum Christus iterum apparet ad tollendam hanc perniciem

Thomæ

Thomæ dubitationem, serio monet, ne ita visilibus ad
hæreat, ut propterea quæ non videt, etiamsi verissima, in
dubium vocet: Beati, inquit Christus, Thoma qui non vi-
dent & tamen credunt Joh. 20. Discipuli Christi ambu-
lantes ad Emaus valde dubij & propterea anxij sunt de
Christi resurrectione; Cum v. Christum jam agnoverissent
& resurrexisse ac vivere manifestè deprehendissent Ne v.
tale dubium animos piorum vexet de Christi resurrec-
tione, recenset Apostolus hic aliquot Christi manifestatio-
nes post resurrectionem ex mortuis. Primo dicit Christum
visum à Cepha sive S. Petro, qui cognomen hoc Co-
phæ, quod significat lapidem, accepit à Christo. Matth.
16. cum edidisset illam confessionem de Christo: Tu es
Christus filius Dei vivi. Mox dicit Christus: Tu es pe-
trus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, &
portæ inferorum non prævalebunt adverterus eam. De-
inde, inquit, apparuit Christus duodecim Apostolis & ab
eis visus. 3. Refert Christum visum à pluribus quā quingé-
tis statibꝫ, quorū multi suo tempore adhuc invisis fuisse,
quosdā mortuos dicit, cum hæc scriberet. 4. visum Christū
scribit Apostolus à Jacobo & aliis Apostolis omnibus. 5. à
sequoq; visum Christum dicit, & hanc dicit fuisse ultimā
Christi apparitionem, qua se redivivum ostendere voluit
post suam mortem. Seipsum v. Apostolus ita describit,
quod meritò Christus ei ultimò manifestatus sit, vñ. tan-
quam abortivo alicui. Unde coram hominibus impos-
sibile visum, Apostolum & confessorem Christi fieri pos-
se, siquidem persecutus sit Ecclesiam Christi, ut rapax qui-
dam lupus, sitiens ovium Christi sanginem, ut apparet
Act. 9, nihilominus tamen hic Apostolus non seipsum
contemnit, sed dicit aliquid esse, & quidem per Dei gra-
tiam, quæ non fuit vana & frustrans in illo, Id quod etiā

¶ sius conciones ostendunt & Epistolæ. Imò Christus
judicat eum esse electum Dei organum.

L. C. 1. De resurrectione Christi ex mortuis dubita-
re, est error pestilentissimus, ut Apostolus hoc ostendit
in hoc capite. Cor. 15. v. 11. seq. ad 24. Atq; ut Ecclesiæ
eximatur dubium de Christi resurrectione, anni-
versarium de Christi resurrectione quod Pascha dicimus
celebratur omni gaudio & latitia.

L. C. 2. Homo adhuc in sua impietate constitutus, est
quoddam abortivum, unde nihil probitatis & pietatis spe-
randum videtur, interim videmus quid talis per Dei gra-
tiam fieri queat, ut ex impio, potest fieri Deo gratus, pius,
probus, etiam aliquando bonus Ecclesiæ doctor, ut hic in
Paulo exemplum habemus. Latro in cruce, hactenus
impius, sed illic in cruce conversus, Christum confitetur
suum Dominum & paradisi Dominum, sicut dicit: Do-
mine memento mei cum veneris in regnum tuum. Cui
Christus respondit: hodie tecum eris in paradiso.

L. C. 3. Humilitas decet magnos viros,
præsertim Doctores Ecclesiæ, ut quidem non
dissimulent quid sint ex seipsis, & quid per DEI
gratiā sint. Ita tamen ut licet Dei beneficia
per eos Ecclesiæ Dei præstata, ut appareat Dei
gratia per eos, & in eis yanam ac frustaneam
haud fuisse. Hæc deprædicatio laborum & com-
mendatio, non est jactantia & superbia, sed er-
ga Deum gratitudo, juxta illud Jerem. 9. Qui
gloriatur, glorietur in Domino.

Clementissime Deus pater coelestis, gratias tibi agi-
mus pro revelato Evangelio in quo jam per gratiam

tuam statim, per quod etiam salvamur credentes in Christum, propter peccata nostra mortuum, & propter justitiam nostram vivis datum & multis visum post suam mortem. Da quæsumus gratiam ut in hac vera & salutari Evangelij doctrina ad finem vita & persevereare queamus, ne in vanum illud recipiamus. Per & propter eundem filium tuum Dominum Jesum Christum, qui tecum & Sp. Sancto vivit & regnat in semper iterna secula; Amen.

Benedictio & claritas, & sapientia & gratiarum actio, & honor & virtus, & fortitudo Deo nostro, in secula seculorum. Amen. *Apocal. 7: 12.*

QUÆSTIONES

I.

Probat ne Apostolus resurrectionem Christi recte quando humana testimonia allegat, cum Christus negat se accipere Testimonium ab Iob. 5. v. 34? *Resp.*

Authoritas humana duplex est: Aut n. simpliciter pendet à naturali rationis distinctu & judicio, qualis in reb⁹ fidei nihil probat, ibi n. res mensurata excedit mensurā: Et talis authoritas hominum subiicitur obsequio Christi 2. Cor: 10. Aut est hominum à Deo illuminatorum, idq; vel immediate qualis olim erant Prophetæ & Apostoli, quorum Scriptura vocatur θεόπνευστος. 2. Tim: 3: 16. Vel mediate per verbum revelatum,

ex

Ex quo de veritate omnium certissime testificari possunt, proinde & his quamdiu **ex verbo loquuntur**, fides adhiberi debet.

II.

Adscribit ne Apostolus sibi etiam vires in bono operando cum dicit paulo post hæc verba: Gratia ejus non fuit inanis, non ego tamen sed gratia quæ mibi adest? Resp.

Quanquam non negamus, in operibus renatorum *συνέργειαν* virium renatorum eum habere locum: ita enim Apostolus se non collegas vocat *συνεργάτας*. 2. Cor: 6: v. 1. *τυνεργός θεοῦ* 1. Cor: 3. v. 9. Tamen hic & initū & progressum laborum suorum adscribit Paulus in solidum gratiæ Dei prævenienti & cooperanti. Licet enim verba in versione latínâ ita sonent, ac si labores inter se & Deum partiatur, græcus tamen textus aliud ostendit, qui ita habet *ἐχοπίαστα ἵνε τὸν θεὸν ἀλλ' ἡ μάρτυς τοῦ θεοῦ, η σύνεργοι*, gratia Dei quæ in me est, vel quæ me, tanquam organo in ædificatione Ecclesiæ utatur. Deo enim in solidum effectum omnem, sibi vero instrumentum tribuit, per quod effectus ille se exeruit. Idq; docet antithesis: non ego inquit laboravi, sed gratia Dei mecum: ita vero non locutus fuisset, si suis laboribus quidquam tribuisset, sed hoc potius modo: imo partim ego partim a gratia Dei, qui me adjuvit,

